

СЕМАНТИЧНА ДЕВІАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЧИСЛІВНИКІВ: АСПЕКТИ СПУСТОШЕНИХ СЛІВ

Горенко В.М., студ. ПР-61,
Швачко С.О., д. філол. н., проф.

"Пустими" числівники стають не відразу, до цього вони проходять етап семантизації понять "багато, мало". При повній десемантизації числівники номінують якісні ознаки. Наступним кроком до "семантичної пустоти" є використання числівників як орнаментальних одиниць, актуалізаторів ритму та рими, що спостерігається у лічилках, дитячих віршиках та скоромовках. "Пусті" числівники замінюються іншими словами, що оберігають римовану поверхневу структуру тексту. Замінники використовуються і за межами англійського дискурсу. Щоб стати «спустошеним», числівник проходить сім етапів своєї еволюції, так званих «чудес» свого розвитку.

«Перше чудо» числівників асоціюється з висхідними витоками, етимологією, їх предметністю. Другим етапом еволюції числівників можна вважати їх втрату предметного значення та набуття семи визначеної кількості. «Третім чудом» числівників є їх приблизність. Поняття приблизної кількості корелює з невизначеною множинністю та величиною. Наступний етап функціонування числівників – це середовище фразеологічного дискурсу. Фразеологічні одиниці з числівником – це вторинні похідні комплекси. У них віддзеркалюється еволюція становлення числівників – від назв предметів до позначення кількісних, а потім – якісних ознак і предметів. Числівникам у цьому дискурсі притаманна усталеність, окрема оформленість і семантична цілісність. Вони належать до гетерогенних полілексемних одиниць з відповідною структурою та семантикою. У фразеологічному контексті числівники семантизують невизначену кількість. В умовах фразеологічного контексту зазначений компонент десемантизується, втрачає кількісне значення. Фразеологічні одиниці реалізують квалітативні та предметні значення. Саме у фразеологічному контексті числівники універсально проявляють тенденцію позначати невизначену кількість. Епідигматика числівників, що є «п'ятим чудом» об'єктивується існуючою парадигмою денумеративів, утворених за моделями макросистеми та детермінованих дискурсивними чинниками. Основа числівника має потенційні можливості проявляти себе у сполучувальній

комбінаториці, у внутрішньословесних зв'язках. Числівники реалізують при цьому квантитативні та нумеративні значення, використовуються в епідигматичній парадигмі. Поліаспектність числівників перегукується з їх поліфункціональністю – квантитативною, нумеративною, когнітивною, аксіологічною, символічною, лінгвокреативною, текстотвірною функціями. Поліфункціональність числівників є дискурсивно орієнтованою і це є «шостим чудом» їх еволюції. Номінативна функція числівників полягає в позначенні результатів пізнання. В когнітивній функції віддзеркалюється складний шлях осмислення категорії кількості (від предметного значення до абстрактного). Прагматична функція числівників реалізується у фразеологічному контексті, в їх емоційно-експресивному навантаженні. Словотворча функція числівників об'єктивується існуючою парадигмою денумеративів, утворених за моделями макросистеми, детермінованих дискурсивними чинниками. Нумеративна функція числівників реалізується в точних дискурсах, математичних та інших текстах, в яких номінуються процеси над числами, а не предметами. Словотворча валентність числівників віддзеркалюється в основних моделях, діючих в сучасній англійській мові. Динамізм числівників підтверджується їх словотворчою активністю, можливістю заповнювати семантичний простір англійської мови та дискурсивно детермінуватися, що є прозорим у процесі лексикалізації, появи інновацій. На синтагматичному рівні вони позначені поліфункціональністю та семантичною девіацією. У текстовому оточенні числівники, як і інші слова, модифікуються, змінюються і при цьому номінують як точні, так і неточні (приблизні, невизначені) ознаки. На синтагматичній осі числівники позначені біфункціональністю – реалізацією квантитативної та нумеральної функцій. Числівники підпорядковані функціональній переорієнтації; десемантизація проявляється у вживанні їх як складових компонентів нумеральних онімів. Як бачимо, семантична девіація числівників свідчить про еволюцію цих номінацій, їх синкретичність та динамізм.

Орнаментальні числівники, таким чином, заповнюють лакуни поверхневих структур, є фаворитами фразеологічних одиниць. Універсальною для числівників є тенденція до десемантизації, втрати квантитативності, до їх збагачення квалітативними, предметними та нульовими семами. Виразниками квантитативних значень можуть бути лексеми, позбавлені квантитативних сем. Числівники "під натиском" дискурсу модифікуються, набирають рис ірреальності та неочікуваності. При цьому числівники використовують креативні резерви мови, її динамізм та адаптивність.